

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Перетокін А. Г.

*к.і.н., доцент кафедри українознавства,
документознавства та інформаційної діяльності
ПДАБА,
м. Дніпро, Україна*

Необхідним елементом соціально-економічного прогресу держави є наявність сучасної, міжнародно-визнаної системи охорони об'єктів інтелектуальної власності (ІВ). Україна – держава із значним науково-технічним та інтелектуальним потенціалом – і створює саме таку систему.

Важливим завданням розвитку України на сучасному етапі є створення ефективної інноваційної системи, яка спроможна забезпечити технологічну модернізацію національної економіки, підвищити її конкурентоспроможність на основі передових технологій. Необхідно удосконалити ринок результатів інтелектуальної діяльності, державну систему правової охорони ІВ та перетворити науковий потенціал країни в дієвий ресурс економічного зростання.

Ще півтора роки тому розвиток сфери ІВ в Україні практично стояв на місці. Державна система правової охорони ІВ засвідчила низьку ефективність у розв'язанні ключових завдань і нездатність забезпечити розвиток сфери ІВ як важливого елементу національної інноваційної системи та базису інноваційної економіки держави. Недосконала та інертна на зміни система державного управління сферою правової охорони ІВ призвела до відсутності істотного прогресу в адаптації нормативно-правової бази до сучасних економічних та політичних умов [5]. Слід зазначити, що ЄС, Міжнародний

альянс ІВ, інші міжнародні організації мали основні претензії не до власне законодавства в Україні, а до ефективності його реалізації, вимагали реальних дій з припинення піратства, створення ефективної судової системи (наявність спеціалізованих судів, надійність охоронних документів, якість проведення патентної експертизи, відкритий доступ до патентної інформації, належний досвід правоохоронних органів у припиненні масових порушень прав інтелектуальної власності; існування правової культури населення тощо).

За поточний рік робота над розвитком сфери ІВ в Україні досягла дійсно великого прогресу порівняно з минулими роками.

Так, у цьому році з березня активно тривала підготовка Проекту національної стратегії розвитку сфери ІВ в Україні. Влітку 2019 р. Уряд схвалив Стратегію інноваційного розвитку України на період до 2030 р. Очікується, що результатом реалізації документа стане, зокрема, збільшення кількості фізичних осіб та суб'єктів господарювання, що займаються винахідництвом, прикладними дослідженнями та науково-технічними розробками, насамперед – за межами державного сектору.

Міністерству освіти і науки разом з іншими центральними органами виконавчої влади було доручено розробити та подати у чотиримісячний строк Кабінетові Міністрів України проект плану заходів на 2019-2021 рр. з реалізації Стратегії.

Робота над проектом та проблематика сфери обговорювалася із багатьма експертами: представниками бізнесу, творчих спілок, асоціацій, організацій колективного управління майновими авторськими і суміжними правами, професійних об'єднань представників у сфері ІВ, науково-дослідних установ, вищих навчальних закладів [7].

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України та Державна організація «Національний офіс інтелектуальної власності» 13 вересня провели перші публічні обговорення проекту Національної стратегії у сфері ІВ на період 2020 – 2025 рр. Подальші

обговорення проекту Національної стратегії відбулися у Києві (20.09.19; 02.10.19; 05.11.19), Одесі (27.09.19), Львові (11.10.19), Харкові (18.10.19) та Дніпрі (25.10.19). Зокрема, у Києві впродовж трьох днів, 5-7 листопада, було проведено IV Міжнародний Форум Innovation Market, де відбулась презентація та обговорення Національної стратегії [4].

З 30 вересня по 9 жовтня у штаб-квартирі ВОІВ у Женеві проходила 59-а серія засідань Асамблей держав-членів Всесвітньої організації інтелектуальної власності. 1000 делегатів зі 192 країн-членів ВОІВ зібралися спільно з представниками галузевих груп і громадянського суспільства з різних країн, щоб розглянути та обговорити низку робіт з питань інтелектуальної власності, що стає основою економічної політики в глобалізованому світі, орієнтованому на технології та визначає обличчя сучасної світової економіки. Рішення, що приймаються делегатами держав-членів, визначають розвиток глобальної системи ІВ, ця робота ВОІВ спрямована на стимулювання економічного, соціального і культурного розвитку країн.

Делегація України в рамках роботи на Генеральній Асамблеї провела зустріч з Директором Департаменту ВОІВ з питань співробітництва з країнами з перехідною економікою та розвиненими країнами Міхалем Швантнером. Керівництво ВОІВ позитивно оцінило пророблену роботу щодо розробки проекту Національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні, що є важливим фактором для розбудови ефективної національної системи правової охорони інтелектуальної власності. Також відзначено, що Україна приділяє велику увагу питанням промоції ІВ шляхом проведення спільних з ВОІВ міжнародних та національних заходів [8].

Особливу увагу було приділено спільним проектам, а саме розвитку мережі Центрів підтримки технологій та інновацій (TISC) по Україні та створенню в Україні Національного навчального центру інтелектуальної власності, реалізацією якого займається Національний офіс інтелектуальної власності. Центр підтримки технологій та інновацій (TISC) почав

функціонувати на базі «Національного офісу інтелектуальної власності» у листопаді 2018 р. За рік по Україні було відкрито 10 Центрив. Міхал Швантнер зазначив, що за цей рік проект TISC в Україні досяг вражаючого прогресу [3].

Під час зустрічі обговорювались спільні плани на наступний рік та шляхи розвитку співробітництва у сфері ІВ, зокрема щодо імплементації спільних проектів, а також проведення в Україні конференцій, семінарів, засідань за круглим столом.

3 жовтня вперше відбувся день України в рамках 59-ї серії засідань Асамблей держав-членів ВОІВ. День України відвідало понад 600 гостей зі 191 країни. Українська делегація представила національну виставку-експозицію «Innovative Ukraine: From Soul to Brain», концепцією якої передбачено висвітлення історії та традицій України, а також демонстрація сучасних інноваційних досягнень ТОП-стартапів України та діючих моделей у сфері інформаційних та високих технологій у режимі «hands on». Також були проведені численні і вкрай продуктивні зустрічі з старими і новими партнерами, керівництвом організації – за результатами цих обговорень були сформовані нові напрями співпраці [8].

Великим досягненням у сфері ІВ є підписання 12 листопада Президентом України В. Зеленським Закону "Про внесення змін до Митного кодексу України щодо захисту прав ІВ під час переміщення товарів через митний кордон України" № 202-ІХ, який Верховна Рада ухвалила 17 жовтня 2019 р. Закон має на меті наближення митного законодавства України у сфері захисту ІВ до стандартів та практики Європейського Союзу, що є зобов'язанням нашої держави в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Реалізація закону посилить боротьбу з контрафактними товарами, прискорить переміщення через митний кордон України та митне оформлення оригінальних товарів, сприятиме розвитку міжнародної торгівлі та підвищенню інвестиційної привабливості України [2].

Крім цього, 12 листопада Верховна Рада України ухвалила в цілому проект постанови №2416 про проведення 16 грудня цього року парламентських слухань на тему "Побудова ефективної системи охорони ІВ в Україні". Метою парламентських слухань є проведення відкритого діалогу між органами державної влади, експертами та фахівцями у галузі ІВ задля розробки єдиної позиції щодо шляхів вдосконалення системи законодавства України, в тому числі відбудеться обговорення проекту Національної стратегії [6].

Отже, у сучасному економічному середовищі, заснованому на знаннях, ІВ є тією рушійною силою, яка сприятиме розвитку економіки України і виходу на світовий ринок поряд з провідними державами, буде гарантією економічної, політичної й соціальної безпеки. Україна почала реформувати систему ІВ, вже створені певні інституції, прийнято ряд законів, впроваджуються у життя різні проекти, а планів на майбутнє ще більше. Україні необхідно скористатися досвідом високорозвинутих країн і йти шляхом використання потенціалу ІВ [1].

Також є необхідність подальшого посилення правової культури для захисту прав ІВ, підвищення загального рівня підготовки кваліфікованих фахівців з цих питань. А це потребує великого обсягу спеціальних теоретичних знань та практичного досвіду вдосконалення законодавства, спрямованого на охорону права на об'єкти ІВ, створення сприятливих умов для розвитку цивілізованого ринку цих об'єктів. Потрібне державне сприяння охороні ІВ, що вимагає запровадження організаційно-правових заходів. Для їх здійснення необхідні координація роботи різних органів державної влади, недержавних установ та громадських організацій, визначення подальших шляхів розвитку національної системи правової охорони ІВ в Україні. Економічне відродження нашої країни, орієнтація на розвиток ринкових відносин, прагнення співпраці зі світовим співтовариством потребують чітко визначених перспектив розвитку та удосконалення суспільних відносин у цій важливій галузі. Підвищення

культури суспільних відносин у сфері ІВ сприятиме оптимізації необхідних умов для творчої інтелектуальної діяльності інженерів, винахідників, науковців, для розвитку цивілізованого ринку результатів їх роботи, комерціалізації широкого кола різних об'єктів ІВ, ведення ефективного та чесного бізнесу тощо. Все це є необхідним для розвитку національної економіки, підвищення рівня добробуту громадян, забезпечення національної безпеки нашої держави і зростання загального рівня культури її громадян, що значно поліпшить передумови для інтеграції України до світового співтовариства як його повноправного члена, покращення міжнародного іміджу України та її інвестиційної привабливості.

Список використаних джерел:

1. Беззуб І. Національна стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності: оцінки експертів [Електронний ресурс] / І. Беззуб. – Режим доступу : http://www.nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=597:intelektualna-vlasnist-2&catid=71&Itemid=382.
2. Зеленський підписав Закон щодо захисту інтелектуальної власності під час розмитнення товарів: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.unn.com.ua/uk/news/1835318-zelenskiy-pidpisav-zakon-schodo-zakhistu-intelektualnoyi-vlasnosti-pid-chas-rozmitnennya-tovariv>
3. Проект TISC в Україні : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nipo.org.ua/news/za-cey-rik-proekt-tisc-v-ukraini-dosyag-vrazhayuchogo-progresu-mikhal-shvantner-direktor>
4. Про перше публічне обговорення проекту Національної стратегії у сфері інтелектуальної власності : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ndiiv.org.ua/index.php/ua/rada-molodykh-vchenykh/novyny/309-vidbulosia-pershe-publichne-obhovorennia-proektu-natsionalnoi-stratehii-u-sferi-iv>

5. Про схвалення Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/402-2016-%D1%80>
6. Рада України ухвалила проект постанови про проведення парламентських слухань : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.unn.com.ua/uk/news/1835371-rada-ukhvalila-proekt-postanovi-pro-provedennya-parlamentskikh-slukhan>
7. Схвалено Стратегію розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pon.org.ua/novyny/7210-shvaleno-strategyu-rozvitku-sferi-nnovacynoyi-dyalnost-na-perod-do-2030-roku.html>
8. Україна на Асамблеях ВОІВ 2019: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nipo.org.ua/news/vidbuvaetsya-zaraz-ukraina-na-asambleyakh-voiv-2019>

АРХІТЕКТУРНІ ТВОРИ ЯК ОБ’ЄКТИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

*Паукова А.М.,
здобувач вищої освіти, група М-ПУА-922,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
Науковий керівник **Ковальчук О. С.,**
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін ДДУВС
м.Дніпро, Україна*

На сьогоднішній день однією з пріоритетних державних задач України є захист об’єктів інтелектуальної власності, що виникають у зв’язку із створенням і використанням об’єктів авторського права, винаходів, корисних моделей, промислових зразків, знаків для товарів і послуг шляхом установлення правового режиму їх використання, морального і матеріального стимулювання і захисту прав авторів і патентовласників.

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права» до об’єктів авторського права відносять твори у галузі науки,